

**การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่ม
สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะคติของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่ม
สาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4**

นภาพร ต้มปาน
ดร.วาสนา วิสฤตภา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามที่ตั้ง ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และครู จำนวน 200 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 40 โรงเรียน จากการการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random sampling) ได้จำนวนตามตารางการกำหนดขนาดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) มีการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า

1. การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.59, S.D.= 0.39) โดยด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.78, S.D.= 0.32) รองลงมา คือ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนของ

ครู (\bar{X} = 4.74, S.D. = 0.34) และด้านการประเมินและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน (\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.33) ตามลำดับ ส่วนการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.57)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามที่ตั้ง ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน พบว่า ที่ตั้งของสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน โดยผู้ที่สังกัดจังหวัดปทุมธานีมีความคิดเห็นสูงกว่าผู้ที่สังกัดจังหวัดสระบุรี ส่วนตำแหน่งที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีความคิดเห็นที่สูงกว่าครู สำหรับวุฒิการศึกษาที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นต่างกันโดยผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรีมีความคิดเห็นสูงกว่าผู้ที่มีวุฒิสองปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันโดยผู้ที่ปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปีมีความคิดเห็นที่สูงกว่าผู้ที่ปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3. แนวการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ควรส่งเสริมให้ครูเตรียมแผนการจัดการเรียนการสอนและเตรียมสื่อเพื่อใช้ประกอบการสอนไว้ล่วงหน้า รวมถึงพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของนักเรียน อีกทั้งยังนำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำถามการวิจัย

1. การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เป็นอย่างไร

2. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามที่ตั้ง ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน เป็นอย่างไร

3. แนวการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามที่ตั้ง ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

3. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

สมมติฐานการวิจัย

การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 43 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ประชากร 43 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนมกราคม พ.ศ. 2560 – เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ประกอบด้วย

1. ที่ตั้ง ได้แก่ ปทุมธานี และสระบุรี
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และครู
3. วุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
4. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ น้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำแนกได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้
4. ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน
5. ด้านการประเมินและปรับปรุงผลการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากผลการ วิจัย การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการแนะนำช่วยเหลือครูในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2550.น. 17-18) ระบุว่า กำหนดยุทธศาสตร์การสอนว่า ต้องการใช้หรือเน้นทฤษฎีการเรียนรู้หลักการเรียนรู้หรือแนวคิดใด ๆ ที่พิจารณาแล้วเหมาะสมกับเนื้อหา เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของแหล่งที่จัดการเรียนการสอน อาจจัดการเรียนการสอนเน้นครูเป็นศูนย์กลางบ้าง สื่อเป็นศูนย์กลางบ้างและพยายามจัดเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการจัดการเรียนการสอนนั้นให้เป็นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นหลัก จากนั้นจึงเลือกใช้รูปแบบการสอน วิธีสอนต่างๆ เทคนิคการสอน หรือใช้แบบผสมผสานด้วยหลากหลายวิธีสอนและเทคนิคสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาบริบท นอกจากนี้ครูยังต้องเตรียม รวมทั้งระบุแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนไปสืบค้นเพื่อตอบปัญหาที่สงสัยด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างความรู้ใหม่

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2552.น. 124-148) ระบุว่า หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มี 6 แบบ คือ 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ความสามารถ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา 5) แบบเน้นทักษะกระบวนการ และ 6) แบบเน้นการบูรณาการ

3. ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งเสริมให้ครูกำหนดเทคนิคหรือวิธีที่จะสอนเพื่อกำหนดประเภทของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุว่า การสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่างๆ

4. ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับ การแจ้งผลการนิเทศ และการกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนให้ครูได้รับรู้ทุกครั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วัชราน เล่าเรียนดี (2550, น. 120) ระบุว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการนิเทศการศึกษา และกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนที่จัดดำเนินการในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลักซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง

5. ด้านการประเมินและปรับปรุงผลการจัดการเรียนการสอน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งเสริมให้ครูมีการประเมินผลภาคปฏิบัติของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2550.น. 17-18) ระบุว่า การกำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้ด้วยหลากหลายวิธี กำหนดเครื่องมือผู้วัด เป็นการวัดผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

6. ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และครู ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่ตั้งต่างกัน มีตำแหน่งงานต่างกัน มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร บุญเรือง (2551) ที่ศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน และมีประสบการณ์ในการสอนต่างกันจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน และสอดคล้องกับ อกรณ์เชษฐ จันทรโสภา (2552) ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการต่อการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษابุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน

7. การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจำนวน 2 โรงเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ด้าน พบว่า ส่วนร่วมในการวางแผนให้คำปรึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนและเสนอแนวทางให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ บุญส่ง เจริญศรี (2550: 16) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การบริหารงานวิชาการโดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานภาพและความต้องการของชุมชนและสังคม โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐาน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2550). *กลุ่มบริหารงานภายในสถานศึกษา*, น. 35-74, กรุงเทพฯ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2555). หน่วยที่ 6 การบริหารจัดการเรียนรู้. ในประมวลชุดวิชาการจัดและบริหารองค์การทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถนอมพร เลาทจรัสแสง.(2556). การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้อนาคต. [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. เข้าถึงเมื่อ 5 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/jo8urnal/50-51/nexgeneration%20of%20learning.pdf>
- ทัสนี วงศ์เย็น. (2555). หน่วยที่ 4 การบริหารงานวิชาการ. ในประมวลชุดวิชาการจัดและบริหาร องค์การทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิสนา แคมมณี และคณะ. (2544), *ขอบข่ายของการปฏิบัติงาน*, น. 20. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทิสนา แคมมณี. (2534). *ระบบการออกแบบการเรียนการสอน*. เอกสารประกอบการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิสนา แคมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน(พิมพ์ครั้งที่ 4) : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์
- ทิสนา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน(พิมพ์ครั้งที่ 5) : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์
- ทิสนา แคมมณี. 2547. *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- นภเนตร ธรรมบวร (2542). *การวิเคราะห์เรื่องราว การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญส่ง เจริญศรี. (2550). *การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิตนครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*
- พัฒนรา ยาวีราชม. (2546). *การพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี.(2557) *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21.เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ “อภิวินัยการเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”, (6-8 พฤษภาคม ๒๕๕๗)*
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2550) .*การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน*
1. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เลิศดาว กลิ่นศรีสุข. (2550). *การบริหารทางการศึกษา*, หมายเลขบันทึก 403387, สืบค้น 25 มกราคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/403387>
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์.(2538).*หลักการนิเทศการศึกษา*.กรุงเทพฯ :อาร์ตกราฟฟิค.กรมวิชาการ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด:แนวทางสู่การปฏิบัติ เอกสารชุดปฏิรูปการเรียนรู้ลำดับที่ 2 โครงการปฏิรูปการเรียนรู้.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- วัชรรา เล่าเรียนดี,(2550). *การนิเทศการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์.นครปฐม.มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- วุฒินันท์ อบอุ่น. (2544). *ความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศักดิ์ ททรัพย์ขวัญเมือง. (2543). *การบริหารงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี.กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สังต์ อุทรานันท์.(2538). *หลักสูตรและการสอน*.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังเวียน อ่อนแก้ว, กานดา สกุนธนะศักดิ์ มัวร์ และ สนั่น ประจงจิตร. (2558). *อิทธิพลของบทบาทและคุณลักษณะงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ บรรยากาศโรงเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน Influence of Role and Job Characteristic*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิ เคชั่น.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ. *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*.กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. *การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สุวลี วิเชียรราช. (2545). *การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน*. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.วุฒินันท์ อบอุ่น (2544)
- อภรณ์เชษฐ จันทร์โสภา. (2552). *ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการต่อการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).
บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

อรุณี สันติคุณากร. (2542). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อ่องจิต เมธยะประภาส. (2557). "ครูในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องมีลักษณะ E-Teacher" (PPT)

อัมพร บุญเรือง, สมบัติ คชสิทธิ์, อรสา โกศลานันทกุล. (2551). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระ
บรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2511).

Altan Mustafa Zulkuf and Christine Trombly, (1983). "Creating a Learner-Centered Teacher
Education Program," English Teacher Forum. 39(3).

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining simple size for research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Totten, D. L. (1983). "An Analysis of Inservice Needs as Perceived by Middle Grade Level
Teachers and Administrators. Dissertation Abstracts International.44 (November 1983):
1287-A.